

INTERKL@S

Op zoek naar het juiste boek voor 15+

Rudi Wuyts

Elke leraar kent wel het fenomeen: een aantal leerlingen zucht bij het zien van leeslijsten, een aantal leerlingen krijg je niet echt met plezier aan het lezen. Leerlingen het juiste boek laten lezen, is een van de idealen van leraren Nederlands. Hun het boek geven dat hen boeit, fascineert, waardoor ze graag (gaan) lezen is een doelstelling voor elke leraar Nederlands die zijn vak ernstig neemt.

PROBLEMEN

Leraren hebben helemaal de tijd niet om alles te lezen wat verschijnt en dat te beoordelen op de bruikbaarheid in de klas. Leraren hebben in de klas en op school zo al heel veel te doen (en zeker de leraren Nederlands).

Toch is het belangrijk dat de leerling die boeken leest die voor hem of haar geschikt zijn. Dat impliceert dat er een ruim aanbod moet zijn, want er is in elke klas die heel grote verscheidenheid in de leesgeschiedenis van elke leerling. Een niet zo veel lezende leerling een 'moeilijk' boek laten lezen betekent dat je hem waarschijnlijk niet erg motiveert om nog verder boeken te

lezen. Het is als het ware een leerling die voortdurend naar een lokale radio met enkel hiphopmuziek luistert, verplichten om te luisteren naar en een analyse te maken van sonates van Schubert op Klara. Het kan best zijn dat een andere leerling daar wel aan toe is. Die kan die opdracht dan ook krijgen en er plezier aan beleven, maar die hiphopfanaat in ieder geval niet.

Vandaar dat je best werkt met een leeslijst met allerlei (niveaus van) boeken zodat elke leerling kan genieten van zijn lezen. Een erg goede indeling om mee te werken, is ontwikkeld door Theo Witte. Hij maakt zes categorieën op basis van het aantal bladzijden dat het boek telt, de kennis van de wereld, de kennis van literaire technieken,

de taalvaardigheid van de lezer,... Je kunt vrij gemakkelijk boeken en leerlingen in die categorieën plaatsen en dan proberen te matchen aan de hand van die criteria; boeken van een categorie hoger (in Wittes indeling) dan de leerling geraakt is op die literaire-competentieladder kunnen hem nog wel aanspreken, maar twee hoger wordt een probleem.¹

Een ander probleem (maar even belangrijk of misschien nog belangrijker) is de keuze van de leerling als die in zijn vrije tijd naar de bibliotheek gaat en zelf kiest. Hij ziet daar een massa boeken voor zijn neus. Wat te kiezen? Vaak kiest hij dan geme-diatiseerde boeken (het Dan Brown-effect) of blijft hij bij dezelfde schrijvers (het Dirk Bracke-fenomeen). Soms hebben leerlingen ouders of een bibliothecaris of vrienden die hen adviseren, maar vaak ook niet. Opnieuw is het probleem groter eens de leerlingen toe zijn aan de literatuur voor volwassenen.

Leerlingen het juiste boek laten lezen, is een van de idealen van leraren Nederlands.

Hoe kun je leerlingen nu helpen met het kiezen van boeken die hen boeien en het lezen tot een plezier maken? Hoe kun je hen uit die massa boeken die verschijnen, die boeken laten kiezen die hen hopelijk zullen fascineren? Hulp is in beide gevallen wenselijk en nodig. Er zijn nu twee nieuwe middelen die die hulp kunnen bieden.

DE BOEKENZOEKER

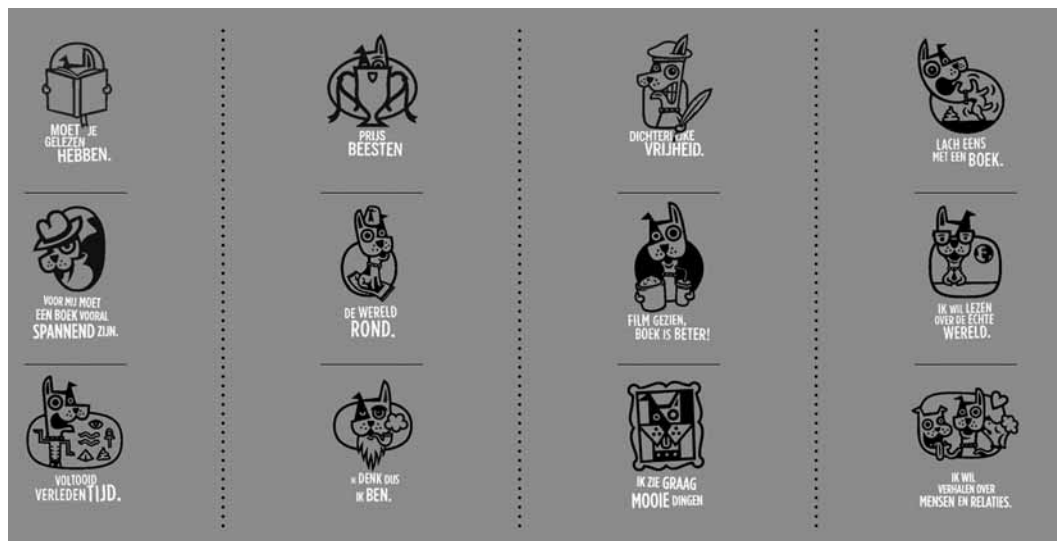
Stichting Lezen heeft een instrument uitgewerkt, de *Boekenzoeker* voor 15 tot 18. Voordien had de Stichting al voor tso- en

bso-leerlingen het *Fahrenheit 451*-project met leessuggesties. Nu heeft men voor alle 15 tot 18-jarigen een site gecreëerd.

Je gaat naar <www.boekenzoeker.org> en kiest voor de leeftijdsgroep van 15 tot 18. Dan krijg je het volgende openingsscherm. Als je voor de linkse of rechtse categorie kiest – we behandelen hier niet de F451CLUB – dan krijg je een aantal inhoudelijk bepaalde categorieën.

Wanneer je dan kiest voor een van die categorieën, krijg je een tiental titels dat zorgvuldig geselecteerd is. Wie de titels wat kritisch bekijkt, merkt dat men voor een ruim gamma gekozen heeft. Je vindt zowel fictie als non-fictie, boeken voor volwassenen als jeugd/adolescentenliteratuur. Bij de groep 'Lezen? Surprise me!' vind je populaire chiclit naast verhalen enkel voor jongens of boeken over sport of een hele categorie met stripverhalen. Er is bij de groep 'Lezen? Natuurlijk!' een categorie met dichtbundels. Men beperkt zich dus duidelijk niet tot de canon of tot wat men 'literatuur' noemt. Wel is er binnen elke categorie gekozen voor boeken met een bepaalde kwaliteit, maar men richt zich heel sterk op de doelgroep. En als die enkel een bepaald soort boeken aankan, geeft men hun binnen die categorie interessante titels (die toch soms een uitdaging zijn).

Per boek vind je de cover, een korte synthese van het verhaal en een 'waarom zou ik dit boek lezen'-stukje. Dat laatste is een goed idee omdat het motiverend kan werken. Het vervelende is dat je het niveau, de moeilijkheidsgraad van het boek niet echt mee krijgt en dan bestaat het gevaar dat jongeren (en leraren) toch een boek kiezen dat hen niet echt ligt.

Een aantal activiteiten is ook mogelijk: je kunt stemmen (punten geven aan dit boek) en zo meewerken aan een boekentoptien; je kunt, als je geregistreerd bent, een boek aanraden aan anderen en je kunt commentaar neerschrijven respectievelijk commentaar van anderen lezen. Dat laatste kun je als leraar goed gebruiken om bijvoorbeeld alternatieve vormen van boekbesprekingen te maken zoals 'Reageer op de commentaar die je hier vindt'.

Je kunt ook zoeken op auteur of op titel. Als je dat laatste doet, krijg je een aantal andere titels die een gelijkaardig thema behandelen of bepaalde elementen gemeenschappelijk

hebben zodat je, als je wil, verder kunt lezen. Als je bijvoorbeeld *Vallen* (van Anne Provoost) intikt, krijg je heel wat andere boeken rond hetzelfde onderwerp.

Bij de meeste boeken kan je ook een fragmentje van het boek lezen of beluisteren en ook dat kan motiverend werken. Er is een 'Boekentoptien' en je vindt links naar andere sites waar extra materiaal te vinden is over boeken of sites die boeken aanprijzen... De hele site is visueel duidelijk en attractief. Ook dat is belangrijk, want het (jonge) oog wil ook wat.

De site is zeker interessant voor de leerling die zelf naar de bibliotheek stapt. Hij vindt hier een schat aan mogelijkheden om interessante boeken te kiezen. Leraren zouden leerlingen deze site dan ook moeten leren gebruiken. Zo maken ze van leerlingen betere boekenkiezers.

Toch enkele (kleine) kritische bedenkingen. Jeugdliteratuur/adolescentenliteratuur en literatuur voor volwassenen door elkaar,

daar is niets mis mee. Toch blijft het risico erin zitten dat leerlingen bij echt wel verkeerde boeken terecht komen. Bijvoorbeeld: een erg moeilijk boek als *Waar was je nou?* van K. Schippers staat in hetzelfde lijstje als *Lopen voor je leven* van Els Beerten. Het laatste is voor niet zo ervaren lezers een boeiend boek, maar het eerste wordt dan een enorme afknapper. Ze horen natuurlijk thuis in dezelfde categorie 'Prijzbeesten', maar toch. Nergens vind ik dat het boek van Schippers echt wel heel veel vraagt van een lezer. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor de categorie 'Film, maar het boek is beter' waar je naast *Vallen* van Anne Provoost (erg leesbaar voor iedereen) ook *Sense and Sensibility* van Jane Austen vindt. Je vindt *Extreem luid en ongelooflijk dichtbij* ook in de categorie 'Surprise me!' en ik vermoed dat dit toch wel heel stevig is. Het is begrijpelijk dat lezers kunnen en moeten geconfronteerd worden met nieuwe en andere boeken, maar toch... Een leesniveau aangeven kan best en helpt leerlingen en leraren de juiste keuze te maken. Dat kan perfect ingepast worden in het 'waarom je dit boek moet lezen'-stukje op de site.

Hier en daar zijn er kleine tekortkomingen. Zo vind je *Stormbreker* van Horowitz twee keer, maar met een andere tekst, in dezelfde categorie. Bij de thrillers (een genre boeken dat erg gegeerd is bij leerlingen en een mooie opstap kan zijn naar iets moeilijkere boeken) zijn er veel interessantere en leesbaardere boeken dan hier staan. Maar goed, laten we dat maar kleine tekortkomingen noemen.

Algemene conclusie: ondanks enkele bediscussieerbare elementen een prachtige aanwinst. De leraar vindt inspiratie en interessante boeken om te lezen (zowel voor

zichzelf als voor de klas). Als de leerling hiermee leert werken, vindt die gemakkelijker zijn weg in het boekenaanbod. Het kan het leesplezier en de kennis van de boeken en de wereld enkel maar vergroten. Dit niveau blijven volhouden en de site regelmatig updaten is een stevige uitdaging voor Stichting Lezen, maar het loont de moeite.

LEESADVIEZEN.NL

In Nederland heeft Joop Dirksen voor de bovenbouw (hogere jaren van het aso) iets anders uitgewerkt, namelijk *Leesadviezen.nl*, een cd-rom voor leerlingen en leraar, verbonden met de website <www.leesadviezen.nl>. Vanuit dezelfde vraag naar interessante lectuur voor leerlingen van 15 tot 18 heeft hij een lijst van ongeveer 150 (!) boeken samengesteld die elk jaar wisselt/aangevuld wordt. Je vindt er zowel klassiekers als hedendaagse werken. Bij elk boek vind je een moeilijkheidsgraad en – zoals boven al betoogd – is dat wel echt handig. Bij elk boek vind je de inhoud met tips en je krijgt ook een leesadvies.

Op de koop toe vindt de docent/leraar algemene verwerkingsopdrachten bij elke lectuur en per boek krijgt hij twee specifieke opdrachten gesuggereerd die volledig uitgewerkt zijn. De leraar krijgt een aparte cd-rom met daarop wat meer uitleg over de oefeningen en de oplossingen bij de boeken.

Dit is een schitterend initiatief omdat het antwoorden geeft op heel wat noden en vragen van leraren. Zij krijgen een grote lijst met interessante titels voor hen geselecteerd uit het grote aanbod; zij krijgen leesadviezen en mogelijke oefeningen. Er is dus

een kant-en-klaar pakket voorradig. Natuurlijk vertrekt hij vanuit de Nederlandse manier van omgaan met boeken (maar die verschilt niet zo veel van de Vlaamse) en vanuit de typische Nederlandse leeslijsten (maar die verschillen nu ook weer niet zo veel van de Vlaamse).

Het grote nadeel hier is de kostprijs. Als je met dit initiatief in je klas wil werken, betaal je 8,95 euro per leerling. Als een klas de cd-roms aanschafft, is de cd-rom voor de leraar wel gratis. De cd-rom voor leraren is niet apart te verkrijgen. Een heel knap initiatief, maar duur dus.

BESLUIT

Voor de groep van 15 tot 18 is er nog wat werk aan de winkel. Beide initiatieven zijn erg nuttig en goed uitgewerkt. De *Boekenzoeker* van Stichting Lezen is uitstekend, maar misschien moeten de verantwoordelijken eens met Joop Dirksen praten over zijn initiatief. Een combinatie van beide zou de leraar Nederlands en de leerlingen sterk helpen om goede boeken te (laten) lezen zowel op school als daarbuiten. En het zou de leraar helpen door het juiste boek te kiezen om van zijn leerlingen zo goed mogelijke lezers te maken. En dat is toch de bedoeling.

Rudi Wuyts
rudi.wuyts@ua.ac.be

Noot

- 1 *Die schaal kun je vinden op de website van de Taalunie:
http://taalunieversum.org/onderwijs/conferentie_het_schoolvak_nederlands/HSN_2003/theo_witte. Bij de bijlagen vind je de literaire leesscalen.*